

Ako mogoče še grše in duhu slov. jezika do konca soprni so tudi ti in takim podobni, na nemško kopito nabiti stavki: „Kakor se je videlo *iz od* županstva po mestu nabitih razglasov. Pri nas *v z* železnimi progami omreženej Dolenjskeje. Pisani detli držali so se *za z* mahom poraščeno skorjo.“

Kaj pa porečete k stavku: Goriški Slovenci izvolili so vse svoje kandidate poslancem. Izborno! Kaj ne?

V naših časopisih beremo še vedno stare germanizme: *obdati* (umgeben), *obhajati* (festl. begehen), *znajti se* (sich befinden), *obnašati se* (sich betragen), *zamore* (vermag), *podati se* (sich begeben), *obstati* (gestehen, bestehen) doprinesiti (vollbringen), kakor tudi: postal je bled, postal je miren, javaljne, brez da bi itd., itd. Vidite, tak jezik pišejo dandenes časopisi „philologicae gentis“. Tak je naš napredek, da niti pravopisa ne znamo več ter pišemo: reščeta namesto: rešeta.

Posebno žalostno pa je, da gospodje, ki bi našega kmeta radi učili kmetovati, navadno pišejo najslabeje. Meni samemu se je večkrat primerilo, da sem moral kak stavek po dvakrat in po trikrat brati, predno se mi je posvetilo, a časi še nisem vedel, da li sem pogodil pravo.

Nesrečno skovana beseda „vinoreja“, ki je že 1858. leta od veččaka obsojena. bila, straši še vedno po gospodarskih listih in še letos je namerjal v Mariboru izhajati list z imenom: „Umni vinorejec“, pa ni mogel s čim. Grdo spako: goveda, e, ž. sp. nahajaš po gostem v tacih spisih.

Najbolj smešno je pa to, da se tak ničevdec časi celo oholo napihne in hoče učiti druge. V našem pobožnem dnevniku se je nekdo razkoračil pred slovenskimi gledališkimi igralci ter jim očita, da krivo naglašajo slovenske besede. Ta učenjak uči, da je treba izrekati: *pi-sáti*, *skakáti*, *čútíti* itd., a za Boga ne: *písati*, *skákati*, *čútiti*, „ker to nikakor ni slovenski“. Ta pismouk je gotovo stoprav predvčeranjem prestopil mejnike gorenjske vasi, ali pa je ušesa doma pozabil, a vender misli, da mu svoje modrosti ne veljá staviti pod polovnik.

O vélnica! Kje si? Z besedo in na pismo si nam bila obljubljená, a zdaj te neče in neče biti. Ali te nam bode čakati kakor Židovom Mesije? Ako boš še dolgo odlašala, nasuli nam bodo „pisatelji“ na gumno toliko plev, da klenega zrna ne bode iz njih videti.

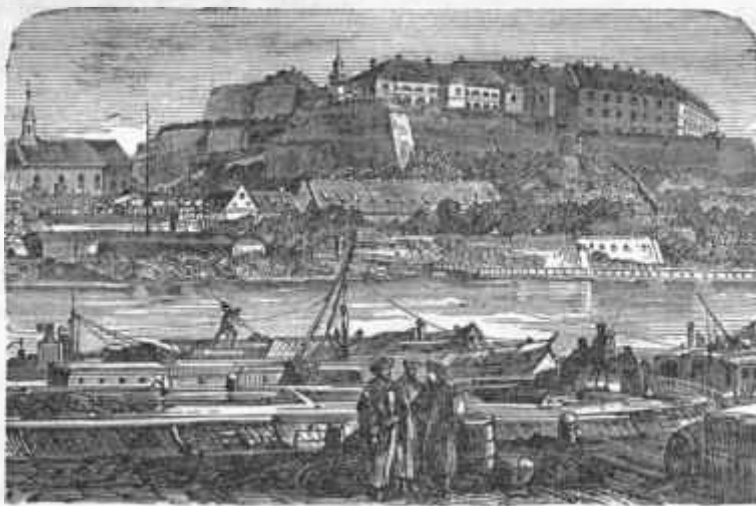
— nec.

Bojanci.

Nekaj let je že preteklo, odkar sem dobil ukaz, da sem premeščen v Črnomelj. Neprijetno mi je bilo to premeščenje, ker sem znal, kako slaba občila ima ta kraj z jedrom naše domovine, kakor tudi z večjimi kraji Hrvaškega; a v drugem oziru sem se tudi radoval, da pridem za čas v neznani mi, južni del naše domovine, katerega prebivalci so brez dvojbe najbolj med Slovenci ohranili slovanske običaje in nošnjo ter prekrasen nepokvarjen jezik. Mikalo me je tudi, da spoznam prosto ljudstvo naših mejašev bratov Hrvatov. Še ko sem bil na gimnaziji, baval sem se s sosedno bratsko književnostjo; Vukove narodne pesmi so omrežile v moji domišljiji ves bratovski južni svet z nekakim bajnim čarom in moja želja je bila, da si skoro ogledam ta svet. Pozneje sem se seznanil na dunajskem vseučilišči z mnogimi tovariši Srbi in Hrvati, videl sem v obče njih nardarjenost, a vender bi bil rad prišel v njih dežele, da bi na svoje oči opazoval življenje priprostega naroda.

To se je sedaj vsaj nekoliko izpolnilo.

Toda bodi si rad ali nerad, vprašali me niso, bilo mi je iti preko Gorjancev. Pomladnje solnce se je upiralo na

Petrovaradin. (Str. 281.)

temena visokih vrhov, ko sem korakal za počasno pomikajočim se poštnim vozom ter se zdaj pa zdaj ozrl po novomeški okolici, proti Trški gori, kjer sem z dobrimi prijatelji užil toliko veselih ur. Vrance so prevalili skoro čez strmi vrh in kmalu smo napajali pri prvih onstranskih hišah „Na Luži“. Streljaj od gostilne je kal, boljše luža, in poleg mu navaden vodnjak. Od ondi je bilo čuti neko momlja-joče, žalobno petje, ko

da pozno v večer golob golči, razodevajoč svojo ljubezen tovarišici. Pogledam in vidim, da iz bližnje vasi na griči hodijo ženske po vodo oblečene, kakor nam jih opisujejo potopisci po Srbiji ali kakor se vidijo naslikane Hrvatice in Srbkinje. „Crvenkape“ so jim dičile visoko čelo, znamenje, da še niso omožene, da so še devojke. Prijazen krčmar mi je pravil, da se tu pričnejo „Vlahi“, ki so po vaseh namešani do Metlike, da pa so ti iste vere, kakor mi, da so pod oblastjo papeževo, samo da imajo oženjene pope, ki služijo mašo v domačem jeziku. Blizo Vinice pa, pripoveduje mi dalje, je še na Kranjskem vas Bojanci; tam so še pravi staroverci, ki več dajo na post, nego mi in naši Vlahi.

Zgovoren mož bi mi bil gotovo povedal še marsikaj, a voz me je že čakal, da me popelje v Črnomelj. Pot je tu s prva dokaj jednoličen, kraški svet, mnogo apnenika, sem in tija kaka dobro obdelana ograda in tu in tam v drevju mala vasica. Toda kamenje se pozgublja, Gorjanci se kaže položnejši in tam v kotu na desno se kaže vinorodni Semič. Še malo uro po ravni cesti in prišli smo v mesto Črnomelj. Mesto samo ob sebi, s svojimi belimi, a lesenimi hišami sosebno ondaj ni napravljalo preprijetnega utisa; a kedor je dva dni preživel v njem, ločil se je težko od vesele družbe. Tako je bilo tudi meni; skoro nisem pogrešal ni železnice ni gledišča. Moji tovarši so napravljali v čitalnici veselice, ki so se jih udeleževali tudi od one strani Gorjancev, pele so se operete in igrale dobre igre. Nu tedaj v onem kraji med narodnjaki tudi ni bilo najmanjše nejednosti; ni še bilo one pomirljive stranke po Slovenskem, ki misleč, da je, po navodu nje voditelj, najmanj za 50 % boljša, kot „radikalci“, skrbno išče neupogljivih poštenjakov.

Bilo je torej maja meseca neke sobote večer, ko nas pokliče blagi mi, prerano umrši Božidar v Bojance. Jurjevo imajo! Hajd! vskliknoli so vsi navzočni in drugo jutro za rana nas je bilo že šestero na potu, štiri gospodje in dve dami. Mahnoli smo peš preko pašnikov in v dveh urah smo bili na mestu.

Vas Bojanci leži na niskem gričku; deli se v Dolenje in Gorenje, prvi štejejo nekaj čez 10 hiš, drugi okoli 40. V sredini med obema deloma se dviga mala cerkva s križem vrhu zvonika. Krog vasi je polje, dokaj dobro delano, a kakor je videti, ne jako rodovitno, vse je bolj kraški svet in samo poljedelstvo bi težko preživelo prebivalce,

Vabilo je ravno k maši; krenili smo torej proti cerkvi, kjer nas je radostno sprejel čestitljiv pop. Veselilo ga je, da pridemo pogledat „njegov srbski, pravoslavni narod“ kot posebnost Kranjskega. Hvalil je ljudstvo, da mu je ljubše, nego njegovi hrvaški Marindolci, češ, da je poštenejše in ljubše, kot drugi pravoslavni proti hrvaškemu Primorju, ker je bolj ohranilo stare običaje in šege. Pravil je mož še marsikaj o dogodkih v svojem poklici ter o skušnjah, ki si jih je nabral v življenji; iz vsega je bilo razvidno, da je mož mnogo bolj omikan, nego večina njegovih sodrugov ter da njegov obzor ni obmejen samo po okrožji njegove župnije. Toda narod je dohajal k cerkvi; pop nam je še pokazal nekaj malih ikonov (svetih podob) in nekoliko svečnikov, kar so do-

bili od ruskega poslanstva na Dunaji — družega nam revež itak ni mogel pokazati — potem se je začasno poslovil, da se pripravi k svetemu opravilu.

Ljudstvo se je shajalo z vseh strani; možje so nas pozdravljali spoštljivo, žene so nas zvedavo pogledavale, dekleta pa so nas komaj upale pogledati izpod čela in lagotno so smukale mimo nas. Možje so z večine jako krepki, nekateri tudi prav visoki, tako da se ti pri nekaterem vidi, kakor da imaš Črnogorca pred seboj. Obleko so si ukrojili vendar že po svojih sosedih Hrvatih in Belokranjih. Brgeše (bele platnene hlače) in košulja (srajca) čez so čisto belokranjske, samo da je zadnja okrog vrata in po prsih navadno lepo opletena z živobojnim sukancem. Bojanske kakor sploh naše južne sestre so znale že kedaj prej vse one „tehnike“, ki se zdaj izdajejo za staronemške, holandske itd. Moški kakor tudi ženske nose z večine še opanke, izpod katerih se kaže živobojni rob volnenih čarap (nogovic). Zadnje so glavni pridelek Bojank; na vseh semnjih Bele Krajine se vidijo oprtane s torbačkom, v katerih so le čarape in težje vaticače (pantofel), nekatere prepletene z zlatimi ali srebrnimi nitmi, druge priproste, kar bele ali črne. Bojanka plete neprenehoma na potu, v uradni, kjerkoli jej časa preostaja. Toda opazovali smo Bojance in ne Bojanke. Kar Bojance še loči od sosedov, to so njih lepo vezene torbe. Belokranjec ima sicer vsak torbo, a navadno le okrašeno z rdečo volno, prišito ob zvonanji strani; Bojancem pa napravijo njih ženske ukusno pretkane torbe, z arabeskami, s katerimi bi se ponašala marsikatera učiteljica ročnih del, sploh dela, ki bi dičila najkrasnejši divan. Na dunajski svetovni razstavi sem videl nekaj takih torb; občudovali so jih splošno.

Tako se nose v obče še moški, a kedor pride z Nemškega domov, nosi se dalj časa še „civil“ in teške srebrne verige mu drže uro, da mu ne uide.

Belokranjci hodijo sploh mnogo na tuje, ne, ker bi jim tolika sila bila — doma bi se tudi lahko preživili — nego bolj iz navade. Na Saksonsko, Bavarsko krošnjarit iti, to jim ni nič; zadnji čas se jih seli neki mnogo v Ameriko. Tako tudi Bojanci hodijo največ po Württembergu, in da tudi ne zna pisati nijeden, — šole še sedaj nimajo, — prinese marsikateri čez leto in dan 400 do 500 goldinarjev domov. Nu to ni vsak; marsikdo prinese s seboj prazne žepe pa dosti slabih navad, toda o tem drugikrat, pogledimo si rajši Bojanke!

(Konec prihodnjič.)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Čestitim gospodom udeležencem gledališkega vlaka v zlato Prago.

Zvedevši, da bode češko gledališče v Prago zaradi nujnih poprav zaprto do srede prihodnjega meseca, prosili smo upravništvo češkega gledališča, naj bi vendar one dni, katere smo določili našemu obisku v Pragi, gledališče ne bilo zaprto. Ker se naši želji ni moglo ustreči, sklenili smo, odložiti vožnjo do prihodnjega leta. — Z istinskim veseljem, ki ga je imelo občinstvo do domoljubnega našega podjetja, konstatujemo, da se je oglasilo zadostno število udeležencev in se jih še oglašajo, in iskreno

obžalujemo, da svoje domoljubne nakane nismo mogli izvesti. Ob jednom naznanjamo, da poslani nam denar č. g. udeležencem z današnjim dnevom vračamo. Bog daj, ker so vse naše priprave gotove, da bi se naše potovanje v zlato mater Prago prihodnje leto, ko bodemo to potovanje mogli morebiti še spojiti s tisočletnico slovanskih apostolov, sv. bratov Cirila in Metoda, izvršilo še veličastnejše.

V Ljubljani, dne 18. avgusta 1884.

Ivan Murnik,
predsednik.

V imenu odbora: Anton Trstenjak,
tajnik.